

Marlena Piekut

Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych
Politechnika Warszawska

Innowacyjna przedsiębiorczość szansą rozwoju sektora MSP

Wstęp

Przedsiębiorczość jest stanem pożądanym we wszystkich podmiotach gospodarowania niezależnie od ich stanu własności i wielkości. Przedsiębiorczość polega na twórczym rozpoznaniu i analizowaniu możliwości wykorzystania przedsiębiorczych strategii konkurencyjności. Meritum przedsiębiorczości to stworzenie szans i dążenie do ich wykorzystania niezależnie od posiadanych zasobów. Jedną z takich szans dają przedsiębiorcom fundusze unijne. Osoba przedsiębiorcza ma szansę na rozbudowę swego przedsiębiorstwa przy współudziale środków publicznych. Kluczem do rozwoju przedsiębiorstw, a także gospodarki jest nastawienie na wynalazczość i innowacyjność, na nowoczesną produkcję. W przeszłości wprowadzenie innowacji było przedmiotem wyboru tych przedsiębiorców, którzy chcieli być liderami, obecnie wobec nasilającej się konkurencji, globalizacji rynków i narastających zmian w otoczeniu bycie innowacyjnym to konieczność. Innowacyjność to obecnie warunek istnienia i cecha współczesnego przedsiębiorcy.

Innowacja według OECD oraz Eurostatu to wdrożenie nowego lub istotnie ulepszanego produktu, nowego lub istotnie ulepszanego procesu, nowej metody marketingu lub nowej metody organizacji w zakresie praktyk biznesowych, organizacji miejsca pracy bądź relacji ze środowiskiem zewnętrznym [Oslo Manual... 2005].

Powstawanie innowacji przechodzi w ramach działalności innowacyjnej przez kolejne fazy: badawczą (naukową), finansową, organizacyjną i handlową. Ponadto proces ten cechuje się sprzężeniem i współzależnością poszczególnych etapów, wysokim ryzykiem, wykorzystaniem różnych źródeł informacji, a również dużą kosztownością [Pawlak 2009, s. 30]. Powstanie innowacji jest zatem efektem złożonego, wielopoziomowego procesu innowacyjnego. Jasiński [2009, s. 13] w symboliczny sposób przedstawia istotę procesu innowacyjnego z „dwoma nogami”, jedną stojącą w sferze badawczo-rozwojowej, a drugą w sferze produkcji.

System wsparcia unijnego, szczególnie rozbudowany w zakresie innowacyjności, jest jedną z szans, które powinni wykorzystać przedsiębiorcy. Każdy przedsiębiorca, który chce się rozwijać, powinien zaplanować rozwój swojego podmiotu z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej i sporządzić kilkuletnią strategię wykorzystania tych środków, bo każdy kolejny pomyślnie rozliczony projekt wzmocni pozycję przedsiębiorstwa na rynku.

Celem pracy jest wskazanie możliwości wsparcia innowacyjnych przedsięwzięć w przedsiębiorstwach sektora MSP ze środków Unii Europejskiej, a także wskazanie konkretnych programów, a wśród nich działań wspierających innowacje i innowacyjność.

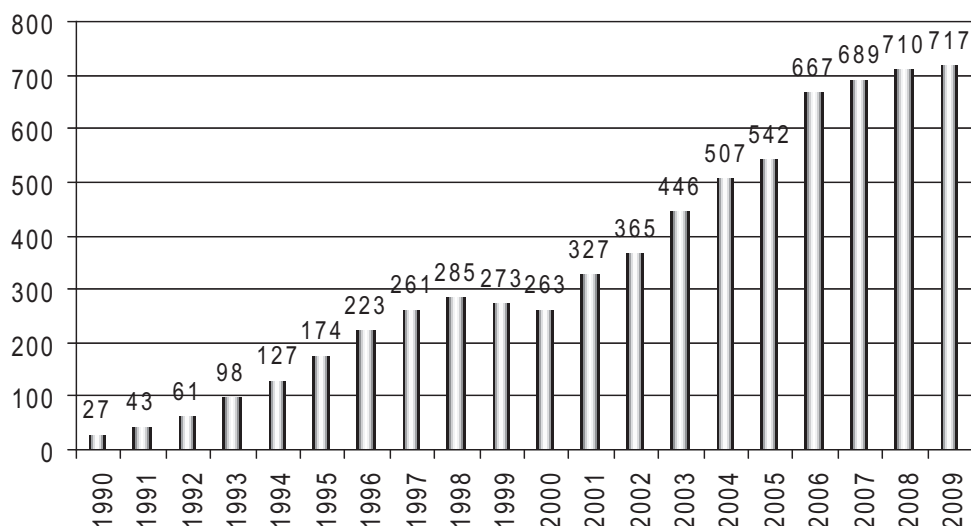
Możliwości wsparcia innowacyjnych przedsięwzięć

Przedsiębiorczość wymaga kreatywnego myślenia, myślenie to prowadzi do przedsiębiorczej innowacyjności, niezwykle istotnej we współczesnym świecie. Jedną z funkcji, jaką powinien spełniać przedsiębiorca to sprostać konkurencji, zapewnić sobie sukces, a to wszystko jest możliwe właśnie dzięki innowacyjności.

Polityka Unii Europejskiej wspiera rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw, w szczególności jeśli chodzi o działalność innowacyjną. Do niedawna uważano, że punktem wyjścia dla innowacji są badania i rozwój, obecnie jednak uwagę kieruje się w stronę systemowego modelu innowacji, w którym innowacje stanowią produkty interakcji pomiędzy ludźmi, organizacjami a ich otoczeniem. Proces innowacji nie jest jednokierunkowy i powodowany jedynie przez rozwój naukowy, ale ma charakter interaktywny z silnym elementem informacji zwrotnej, to znaczy nie tylko działalność badawczo-rozwojowa wpływająca na procesy innowacyjne, ale także zjawisko odwrotne, czyli działalność B+R, która jest kształtowana przez proces innowacyjny [Kierunki zwiększania... 2006, s. 10–11]. Fundamentem założeń unijnej polityki jest więc wspieranie relacji działających na zasadzie sprzężeń zwrotnych, które umożliwiają przedsiębiorstwom ukazywanie ich potrzeb oraz zmian w ich otoczeniu [Ratajczak, Mądra 2008].

Wsparcie procesów innowacyjnych obejmuje między innymi [Matusiak 2009, s. 13–14]:

- doradztwo w realizacji przedsięwzięć innowacyjnych,
- organizację powiązań przedsiębiorców z naukowcami,
- tworzenie popytu na nowe produkty i technologie oraz pomoc w ich certyfikacji i dopuszczeniu do rynków,
- ochronę praw własności intelektualnej,
- rozwój systemów finansowania ryzyka.

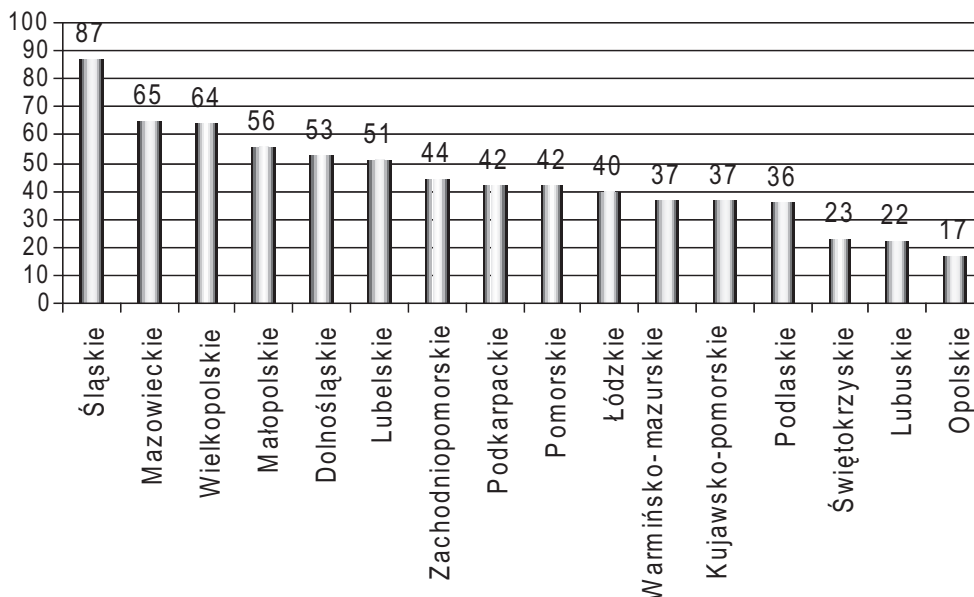
Rysunek 1

Liczba ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w Polsce w latach 1990–2009

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [Matusiak 2009, s. 20].

Z Raportu o „ośrodkach innowacji i przedsiębiorczości w Polsce” [Matusiak 2009, s. 24, 27] wynika, że w połowie 2009 r. funkcjonowało około 717 ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, podczas gdy na początku XXI w. było ich trochę ponad 260 (rys. 1). Odnotowano także sukcesywny wzrost liczby podmiotów oferujących pomoc dla innowacyjnych przedsiębiorców. W 2008 r. ośrodki wspomagające innowacyjną przedsiębiorczość stanowiły niepełne 20%, podczas gdy rok później 28%. Jak zaznacza redaktor Raportu, w najbliższych latach rozwój ośrodków innowacji i przedsiębiorczości powinien iść w kierunku profesjonalizacji działalności. Nowe powstające instytucje powinny pracować w otoczeniu nauki i badań, a wiele jednostek badawczo-rozwojowych powinno przekształcić się w ośrodki innowacji, ponieważ tylko takie jednostki będą miały szanse uzyskania pomocy finansowej z funduszy unijnych.

W układzie regionalnym ośrodki innowacji i przedsiębiorczości znajdują się głównie w dużych miastach, szczególnie wokół aglomeracji (Katowice, Warszawa, Kraków, Trójmiasto). Na terenach wiejskich działa niewiele ośrodków (6). Największe nasycenie ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości w układzie terytorialnym odnotowano na Górnym Śląsku (87 jednostek), Mazowszu i w Wielkopolsce (64), najmniej w województwach opolskim (17), lubuskim oraz świętokrzyskim [Matusiak 2009, s. 26].

Rysunek 2

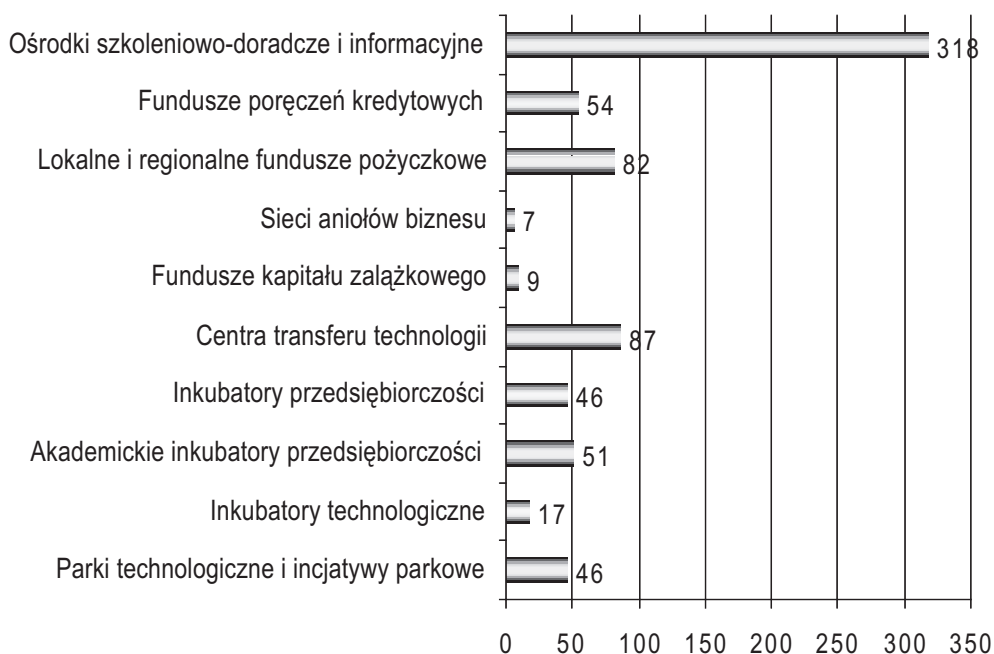
Liczba ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w układzie województw w 2009 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [Matusiak 2009, s. 20].

Jeśli chodzi o strukturę rodzajową ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, to największą grupę stanowią jednostki szkoleniowo-doradcze i informacyjne (318 jednostek), a następnie centra transferu technologii (87) oraz lokalne i regionalne fundusze pożyczkowe (82) (rys. 2). Jak się podkreśla, największa liczba ośrodków szkoleniowo-doradczych spowodowana jest łatwością ich uruchomienia, przy stosunkowo niskich nakładach finansowych, a szerokie możliwości świadczenia usług doradczych, informacyjnych i szkoleniowych dają swobodę organizacyjną. W dalszej kolejności pod względem liczby ośrodków są fundusze poręczeń kredytowych, akademickie inkubatory przedsiębiorczości, inkubatory przedsiębiorczości oraz parki technologiczne i inicjatywy parkowe. Fundusze kapitału załóżkowego (9 jednostek) oraz sieci aniołów biznesu (7) stanowią najmniejszą grupę ośrodków (rys. 3).

Wsparcie procesów innowacyjnych obejmuje także organizację powiązań (bądź ich intensyfikację) między przedsiębiorcami i naukowcami. We współczesnej gospodarce sfery te powinny współpracować ze sobą i uzupełniać się.

W ramach europejskich mechanizmów pomocowych dostępne są też środki na wzmocnienie infrastrukturalne działów badawczo-rozwojowych bądź na stworzenie tego typu komórek organizacyjnych w strukturach przedsiębiorstw [Kasprzak 2009, s. 45].

Rysunek 3

Rodzaje ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w Polsce w 2009 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [Matusiak 2009, s. 24].

Wsparcie procesów innowacyjnych wynagradza więc bliską współpracę sfery badawczej z przedsiębiorstwami bądź zakończenie prac badawczych zastosowaniem ich w praktyce. Przedsiębiorcy, aby pozyskać wsparcie unijne, często zmuszeni są do nawiązania kontaktu z jednostkami badawczo-rozwojowymi, od których zamawiają określone badania [Kasprzak 2009, s. 43–44]. W Polsce udziały poszczególnych podmiotów w finansowaniu nauki przedstawiają się odmiennie w porównaniu do średniej dla UE, ponieważ to głównie budżet państwa finansuje naukę. W ogóle źródeł finansowania działalności badawczo-rozwojowej nakłady z budżetu państwa w latach 2004–2007 wynosiły od około 58 do 62%, podczas gdy w krajach UE z tego źródła pochodziło około 35%. Udział podmiotów gospodarczych w finansowaniu działalności B+R w Polsce kształtował się w omawianym okresie na poziomie 23–26%, natomiast w krajach UE udział podmiotów gospodarczych w finansowaniu nauki stanowił około 54% [Nauka... 2009, s. 48–49]. Warto jednak zaznaczyć, że uczelnie niejednokrotnie koncentrują się wyłącznie na badaniach teoretycznych, które nie przynoszą z reguły wymiernych korzyści gospodarce i społeczeństwu [Kasprzak 2009, s. 44]. Taka sytuacja wynika z udziałów środków przeznaczanych na poszczególne rodzaje badań. Znaczna część środków w latach 2004–2007 (od około 37 do

prawie 40%) przeznaczona była na badania podstawowe, natomiast na badania stosowane przeznaczano 24–25%, a na prace rozwojowe 35–39% [Nauka... 2009, s. 32].

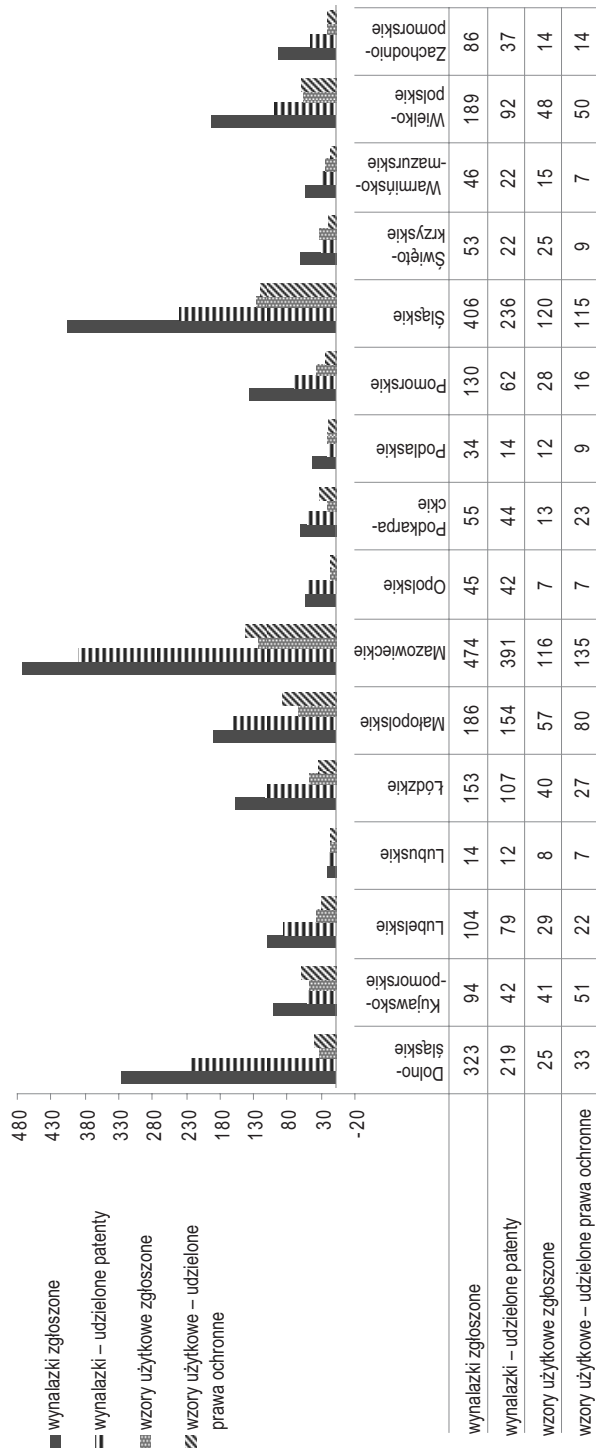
Barierą we współpracy nauka – biznes jest też poziom wiedzy polskich przedsiębiorców na temat działalności jednostek badawczo-rozwojowych. Na podstawie badania zrealizowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego stwierdzono, że o możliwości współpracy z naukowcami nie wie jedna piąta polskich przedsiębiorców, a 40% prowadzących działalność gospodarczą nigdy nie podejmowało prób nawiązania takiej kooperacji. Tylko co dziesiąty przedsiębiorca widzi szanse wzrostu możliwości eksportowych w wyniku współpracy z naukowcami. Na podstawie wyników badań zrealizowanych przez Pentor Research International stwierdzono, że przedsiębiorcy obawiają się także strat finansowych spowodowanych niepowodzeniem prac nad komercjalizacją wyników badań, co dodatkowo wstrzymuje ich przed współpracą z jednostkami B+R [Szcześniak 2009, s. 40].

Kolejną możliwością finansowania prac badawczych w ramach środków UE jest pozyskanie wsparcia na nabycie nowej technologii, np. w formie nowych rozwiązań technologicznych, licencji, patentów, czy know-how [Kasprzak 2009, s. 44]. W Polsce w 2007 r. zakup gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw wynosił 1,7% w strukturze nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych, a na działalność badawczo-rozwojową przeznaczano ponad 8% [Nauka... 2009, s. 149].

Powyższe możliwości wsparcia innowacyjnych przedsięwzięć uzupełniają linie pomocowe przeznaczone na sfinansowanie procesu rejestracji wzorów przemysłowych i technologii w odpowiednich instytucjach [Kasprzak 2009, s. 45]. W 2006 r. zgłosiliśmy do ochrony prawie 57 wynalazków na milion mieszkańców, podczas gdy średnia dla Stanów Zjednoczonych wynosiła około 742, a dla Niemiec prawie 58. Najgorzej w omawianym rankingu państw wypadły Turcja z 15 zgłoszonymi wynalazkami na milion mieszkańców, Portugalia – 17 oraz Litwa – 19 [Nauka... 2009, s. 177].

Na podstawie danych GUS stwierdzono, że w liczbie zgłaszanych wynalazków przodują Mazowsze i Śląsk, jak również Dolny Śląsk i Wielkopolska (rys. 4). W 2007 r. najwięcej patentów uzyskano w województwach mazowieckim, śląskim i dolnośląskim. Najwięcej zgłoszeń oraz praw ochronnych na wzory użytkowe odnotowano w województwach śląskim, mazowieckim oraz małopolskim.

Podsumowując, istnieje wiele możliwości wsparcia innowacyjnej przedsiębiorczości, niemniej jednak istnieje też wiele barier rozwoju innowacyjności. Pierwszą z nich jest brak środków finansowych, bo jak się twierdzi – prawdziwe innowacje kosztują, ponieważ dają przewagę konkurencyjną, ale praca nad nimi

Rysunek 4

Ochrona własności przemysłowej w województwach w 2007 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [Nauka i technika 2009, s. 182].

wymaga poświęcenia miesięcy lub lat i wymaga dużych nakładów finansowych [Tałasiewicz, Tynel 2009]. Barięą jest także brak motywacji, niektórzy przedsiębiorcy z góry godzą się na porażkę w obszarze innowacji i wolą bazować na wypraktykowanych już rozwiązaniach. Nie znają też możliwości wsparcia w zakresie innowacyjnej przedsiębiorczości. Na niepowodzenie skazani są też ci przedsiębiorcy, którzy nie mają strategii rozwoju firmy bądź też nie przełożą jej w sposób zrozumiały pracownikom. Pracownicy z reguły obawiają się innowacji i są do nich sceptycznie nastawieni. Charakteryzuje ich pewien opór wobec zmian, ponieważ wiąże się to z wchodzeniem w nowe role i stosunki, z przejmowaniem nowych zadań. Pracownicy, którzy nie są właściwie poinformowani będą mieć zachwiane poczucie bezpieczeństwa, należy więc tak wspierać różne pomysły i rozwiązania, aby oni mieli świadomość, że zmiany są niezbędne.

Programy wspierające innowacyjne przedsięwzięcia ze środków UE

W ramach funduszy unijnych można sfinansować projekty obejmujące doradztwo oraz szkolenia, dzięki którym jest zmniejszane ryzyko popełnienia pomyłek i wskazywane są poprawne rozwiązania ograniczające koszty wprowadzenia innowacji.

Wsparcie projektów szkoleniowych jest możliwe w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki w *Poddziałaniu 2.1.1. Rozwój kapitału ludzkiego w przedsiębiorstwach* [Szczegółowy opis... 2009]. W ramach tego działania finansowane są ponadregionalne zamknięte projekty szkoleń oraz doradztwo dla przedsiębiorców i pracowników przedsiębiorstw, przygotowane na podstawie indywidualnych strategii rozwoju firm. Przedsiębiorcy mogą uczestniczyć również w ogólnopolskich otwartych projektach szkoleń: ogólnych i specjalistycznych, a także w studiach podyplomowych.

W Priorytecie VIII. Regionalne kadry gospodarki w ramach *Poddziałania 8.1.1. Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw* organizowane są ogólne oraz specjalistyczne szkolenia, a także doradztwo dla kadr zarządzających i pracowników przedsiębiorstw m.in. w zakresie: zarządzania, wdrażania technologii produkcyjnych przyjaznych środowisku, organizacji pracy, wykorzystania w prowadzonej działalności technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Organizowane jest także doradztwo dla przedsiębiorców i ich pracowników.

W ramach *Poddziałania 8.2.1. Wsparcie dla współpracy sfery nauki i przedsiębiorstw* organizowane są staże i szkolenia praktyczne dla pracowników przed-

siębiorstw w jednostkach naukowych, a także dla pracowników naukowych w przedsiębiorstwach.

Wśród unijnych programów wspierających innowacyjne przedsięwzięcia można wyróżnić Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (POIG), który wspiera przedsiębiorców otwartych na innowacje. Podstawowym celem programu jest rozwój polskiej gospodarki przez: zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw, wzrost konkurencyjności polskiej nauki, zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym, zwiększenie udziału innowacyjnych produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym, tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy oraz wzrost wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w gospodarce [Szczegółowy opis... 2010].

W Priorytecie III. Kapitał dla innowacji w ramach *Działania 3.1. Inicjowanie działalności innowacyjnej* wsparcie mogą uzyskać nowe przedsiębiorstwa, które są tworzone na bazie innowacyjnych pomysłów. Wsparcie obejmuje doradztwo w zakresie tworzenia przedsiębiorstw, udostępnienie infrastruktury i usług niezbędnych dla nowo powstałych przedsiębiorstw oraz zasilenia finansowego nowo powstałego przedsiębiorcy.

W Priorytecie IV. Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia *Działanie 4.4. Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym* ma za zadanie wspieranie produkcyjne i usługowe przedsiębiorstw, które dokonują nowych inwestycji, w tym nabycia innowacyjnych rozwiązań technologicznych.

Celem *Działania 4.5. Wsparcie inwestycji o dużym znaczeniu dla gospodarki* jest poprawa konkurencyjności i podniesienie poziomu innowacyjności gospodarki przez wsparcie produkcyjnych i usługowych przedsiębiorstw dokonujących inwestycji o wysokim potencjale innowacyjnym. Priorytetowo traktuje się inwestycje związane z rozpoczęciem lub rozwinięciem prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej w przedsiębiorstwie.

Priorytet V. Dyfuzja innowacji obejmuje *Działanie 5.2. Wspieranie instytucji otoczenia biznesu świadczących usługi proinnowacyjne oraz ich sieci o znaczeniu ponadregionalnym*. Działanie to ma na celu ułatwienie przedsiębiorcom dostępu do kompleksowych, wysokiej jakości usług biznesowych niezbędnych z punktu widzenia prowadzenia działalności innowacyjnej. Przedsiębiorcy stanowią grupę docelową tego działania.

Działanie 5.3. Wspieranie ośrodków innowacyjności polega na wspieraniu powstawania oraz rozwoju ośrodków zlokalizowanych na obszarach o wysokim potencjale rozwoju. Wsparcie dla wyżej wymienionych ośrodków ma zapewnić dostęp do kompleksowych usług zarówno przedsiębiorcom dążącym do wprowadzenia nowych rozwiązań, jak również naukowcom pragnącym rozpocząć działalność gospodarczą.

W ramach funduszy unijnych istnieją działania przyczyniające się do zwiększenia liczby zgłoszeń mających na celu uzyskanie ochrony własności przemysłowej (praw ochronnych na wzory użytkowe, patentów, praw z rejestracji na wzory przemysłowe) składanych przez wnioskodawców za granicą oraz ułatwienie realizacji ochrony. Działanie obejmuje dofinansowanie projektów zwiększających świadomość przedsiębiorców na temat praw i możliwości ochrony własności przemysłowej oraz korzyści płynących z tej ochrony.

W Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka [Szczegółowy opis... 2010] *Działanie 4.2. Stymulowanie działalności B+R przedsiębiorstw oraz wsparcie w zakresie wzornictwa przemysłowego* obejmuje dwa typy projektów. Z jednej strony działanie to ma na celu wzmocnienie przedsiębiorstw prowadzących działalność B+R, a z drugiej strony przyczynia się do zwiększenia wykorzystania wzornictwa przemysłowego i użytkowego.

Działanie 5.4. Zarządzanie własnością intelektualną obejmuje wsparcie finansowe na pokrycie kosztów uzyskania ochrony własności przemysłowej, a także wsparcie na pokrycie kosztów związanych z postępowaniem w sprawie unieważnienia patentu, prawa rejestracji albo prawa ochronnego na wzór użytkowy. Celem działania jest poprawa efektywności funkcjonowania rynku innowacji i przepływu rozwiązań innowacyjnych przez upowszechnianie stosowania prawa własności intelektualnej, w szczególności przez uzyskiwanie ochrony własności przemysłowej. Beneficjenci to MSP oraz instytucje otoczenia biznesowego. Grupami docelowymi są przedsiębiorcy (należący do sektora MSP), a także osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (wynalazcy).

Należy pamiętać, że oprócz programów na poziomie krajowym wspierających innowacyjnych przedsiębiorców, dla każdego województwa istnieją Regionalne Programy Operacyjne, które również oferują pomoc innowacyjnym przedsiębiorstwom. Na przykład przedsiębiorcy z województwa mazowieckiego zainteresowani innowacjami mogą otrzymać wsparcie w ramach Priorytetu I. Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu, którego zadaniem jest tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju innowacyjnego potencjału i wsparcie rozwoju przedsiębiorczości. Celem *Działania 1.2. Budowa sieci współpracy nauka – gospodarka* jest wzrost przepływu innowacji do gospodarki przez wspieranie inwestycji w badania i przedsięwzięcia rozwojowe [Szczegółowy opis... 2010]. Działanie to ma za zadanie podniesienie innowacyjności przedsiębiorców dzięki wykorzystywaniu rezultatów prac B+R zrealizowanych na ich potrzeby przez jednostki naukowe.

W ramach *Działania 1.5. Rozwój przedsiębiorczości* przedsiębiorcy mogą uzyskać wsparcie na realizację nowych inwestycji, obejmujących np. dywersyfikację produkcji przedsiębiorstwa przez wprowadzenie nowych dodatkowych produktów lub zasadniczej zmiany dotyczącej procesu produkcyjnego w istnie-

jącym przedsiębiorstwie. W ramach tego działania można uzyskać wsparcie na usługi doradcze w zakresie projektowania, wdrażania i doskonalenia: nowego produktu lub usługi, systemów zarządzania jakością i innych wspomagających zarządzanie, zarządzania środowiskiem, BHP, a także w zakresie certyfikacji wyrobów, usług, maszyn i urządzeń.

Działanie 1.6. Wspieranie powiązań kooperacyjnych o znaczeniu regionalnym ma na celu rozwój sieci powiązań gospodarczych przez wspieranie powstawania oraz rozwoju klastrów i powiązań kooperacyjnych między przedsiębiorstwami i sferą badawczo-rozwojową. W ramach tego działania wsparciem są obejmowane wspólne przedsięwzięcia grup przedsiębiorców mających na celu wzmocnienie powiązań między sferą B+R i przedsiębiorcami. U podstaw leży założenie, że współpraca między tymi podmiotami przyczyni się do łatwiejszego transferu wiedzy, wymiany doświadczeń oraz zmniejszenia kosztów działalności dzięki wykorzystaniu wspólnej infrastruktury.

Oprócz bezzwrotnych funduszy unijnych, innowacyjne MSP mogą korzystać również z instrumentów inżynierii finansowej, czyli wszelkich zwrotnych instrumentów finansowych, w których rozdziale uczestniczą instytucje finansowe. Na poziomie UE przedsiębiorcy mają do dyspozycji Program Ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacyjności (CIP), którego celem są inwestycje kapitałowe w fundusze podwyższonego ryzyka oraz Instrument Podziału Ryzyka (RSFF) w 7. PR, którego celem jest zwiększenie dostępu do kredytów i gwarancji na finansowanie projektów wysokiego ryzyka w sferze B+R [Szewczyk 2009].

W ramach programów krajowych Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka oferuje kilka działań z zakresu inżynierii finansowej, np.: *Działanie 3.2. Wspieranie funduszy kapitału podwyższonego ryzyka, Podziałanie 3.3.1. Tworzenie systemu ułatwiającego inwestowanie w MSP, Działanie 4.3. Kredyt technologiczny*. W ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej przedsiębiorcy mogą korzystać z kredytów doreczeniowych.

Inne instrumenty inżynierii finansowej, z których mogą skorzystać przedsiębiorcy, to: Polsko-szwajcarski mechanizm współpracy, Ramowy Program Operacyjny – JEREMIE, który pozwala zwiększyć wpływ środków unijnych oraz efektywne ich użycie na rzecz rozwoju MSP w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych, JOSEFIN, który zawiera wsparcie finansowania międzynarodowych przedsięwzięć innowacyjnych w regionie Morza Bałtyckiego, JASSMINE, który wspiera rozwój funduszy mikrożyczkowych przez pomoc techniczną i wsparcie finansowe [Szewczyk 2009].

Istnieje jednak wiele barier w pozyskiwaniu funduszy unijnych. Do najbardziej powszechnych w 2009 r., według Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan [Czarna Lista... 2010, s. 32], zaliczono brak systemowej informacji o ofercie wsparcia dla przedsiębiorców w kolejnych latach obecnej

perspektywy finansowej oraz częste zmiany w harmonogramach konkursów, co utrudnia strategiczne planowanie rozwoju przedsiębiorstwa z wykorzystaniem dotacji, a w konsekwencji ujemnie wpływa na jakość składanych projektów. Bariery jest także biurokratyczny system aplikowania i rozliczania środków unijnych. Do niedawna na Czarnej Liście Barrier znajdował się brak dostępu do alternatywnych źródeł finansowania zewnętrznego, obecnie przedsiębiorcy mogą już korzystać z tego typu źródeł, ponieważ uruchomiony został kredyt technologiczny, ale pojawiła się kolejna wada, a mianowicie niekorzystne dla przedsiębiorców zasady korzystania z tej pomocy. Z kolei możliwość finansowania projektów inwestycyjnych w systemie zaliczkowym zrodziła barierę związaną z faktycznym dostępem przedsiębiorców do zaliczek. Na podstawie analizy systemów zaliczkowych stwierdzono, że warunki przyznawania zaliczek w niektórych regionach zniechęcają do ubiegania się o nie. Wśród innych barier, na które wskazuje PKPP Lewiatan, są: słabe przygotowanie pracowników instytucji do pracy z przedsiębiorcami, jednostronna komunikacja z projektodawcami oraz beneficjentami, upolitycznienie urzędów. Bariery te utrudniają dostęp do środków unijnych oraz przyczyniają się do większości problemów, jakie napotykają firmy startujące po dotacje i rozliczające projekty współfinansowane ze środków UE.

Podsumowanie

Powyższe możliwości wsparcia skierowane są do małych i średnich przedsiębiorstw celem poprawy ich potencjału innowacyjnego. Przedsiębiorcy mogą korzystać z szerokiej oferty doradczej dotyczącej innowacyjnego biznesu, mogą też wchodzić w kontakty z naukowcami, co umożliwi im tworzenie innowacji. Wsparcie innowacyjnych przedsięwzięć dotyczy także wprowadzania na rynek innowacyjnych produktów i ich prawnej ochrony przed konkurencją. Przedsiębiorcy, którzy będą efektywnie wykorzystywać tego typu wsparcie, mogą po wyczerpaniu krajowych środków uzyskać dofinansowanie z europejskich programów wspierających badania i rozwój, ważny jest więc nacisk na innowacje i umiejętność wdrażania wyników prac badawczo-rozwojowych.

Przedsiębiorcy powinni pamiętać także, że wprowadzanie innowacji napotyka wiele barier. Z jednej strony będą borykać się z barierami ekonomicznymi w trakcie tworzenia innowacji, z drugiej zaś będą narażeni na biurokracizm, kiedy będą starać się o wsparcie na przedsięwzięcia innowacyjne. Wewnątrz przedsiębiorstwa mogą pojawić się także pewne bariery psychospołeczne, objawiające się nieufnością pracowników do wprowadzanych zmian, brakiem zrozumienia potrzeby innowacji, a także brakiem zdolności kierownictwa do twórczego myślenia i nikłymi umiejętnościami organizacyjnymi. Jednak znając możliwości

wsparcia prowadzenia innowacyjnej działalności oraz posiadając wiedzę na temat barier w tworzeniu i realizacji innowacji, mają szansę na przechodzenie przez kolejne etapy procesu innowacyjnego ze świadomością potrzeby przecięcia wszelkich przeciwności.

Przedsiębiorczość jest nieodzowną cechą we współczesnym świecie. Przez przedsiębiorczość i innowacyjność prowadzimy do rozwoju gospodarczego kraju, przedsiębiorcza innowacyjność to klucz do sukcesu.

Literatura

- Czarna Lista Barier dla rozwoju przedsiębiorczości 2010. Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan, Lewiatan.
- JASIŃSKI A. (red.) 2009: Innowacje małych i średnich przedsiębiorstw w świetle badań empirycznych. Promocja XXI, Warszawa.
- KASPRZAK R. 2009: Fundusze unijne. Szansa na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw. Wyd. Helion, Gliwice.
- Kierunki zwiększania innowacyjności gospodarki na lata 2007–2013. Ministerstwo Gospodarki, Departament Rozwoju Gospodarki, Warszawa 2006.
- MATUSIAK K. (red.) 2009: Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2009. PARP, Łódź/Warszawa.
- Nauka i technika w 2007 r., 2009, GUS, Warszawa.
- Oslo Manual, Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data, 2005, OECD, Eurostat.
- PAWLAK E. 2009: Innowacje w kulturze organizacyjnej mikro i małych przedsiębiorstw. [w:] Szpon J. (red.): Innowacje jako źródło konkurencyjności nowoczesnego przedsiębiorstwa. *Economicus*, Szczecin.
- RATAJCZAK M., MAŁDRA M. 2008: Źródła i bariery funkcjonowania innowacji w sektorze MSP w Polsce. *Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej*, 69, 43–53.
- Szczegółowy opis priorytetów Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, 2010. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
- Szczegółowy opis priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007–2013, 2009. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
- Szczegółowy opis priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007–2013, 2010. Województwo Mazowieckie, Warszawa.
- SZCZEŚNIAK A. 2009: Praktyczna użyteczność nauki. [w:] Bąk M., Kulawczuk P. (red.): *Przedsiębiorczy uniwersytet. Praktyczna użyteczność badań naukowych i prac badawczo-rozwojowych. Projektowanie i prowadzenie badań naukowych we współpracy z gospodarką. Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym, Krajowa Fundacja Kultury Przedsiębiorczości – Gdynia, Warszawa.*
- SZEWczyk D. 2009: Mapa inżynierii finansowej wspieranej środkami Unii Europejskiej w Polsce. Referat wygłoszony podczas seminarium „I Dzień instrumentów inżynierii finansowej UE w Polsce” 9.12.2009, Klub Bankowca, Warszawa.
- TALAŚIEWICZ A., TYNEL P. 2009: Bariery rozwoju innowacyjności. Źródło elektroniczne 29.10.2010: <http://www.rp.pl/artukul/396361.html>.

Innovative entrepreneurship as a chance for development of SME sector

Abstract

The purpose of this work was to introduce possibility of innovative enterprise financing in small and medium-sized enterprises. The ways of financial support have been discussed. It was pointed at the possible support in the scope of consultancy, in entrepreneurs cooperation with research and development units and assistance at elaboration and introduction on the market of new products and technologies, as well as support at providing legal protection of innovative solutions. Concrete European Union programmes supporting innovations were also indicated.